

Grzegorz Szymczak
wiceprezes Polskiego
Stowarzyszenia
Energetyki Wiatrowej

Jak rozwiązać problem z przyłączeniem elektrowni wiatrowych w Polsce?

Przykłady procedury uzyskiwania warunków przyłączeniowych w krajach UE

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie rozwiązań dotyczących procedury uzyskiwania warunków przyłączeniowych w innych państwach UE, gdzie nasycenie projektami wiatrowymi jest niewspółmiernie większe niż w Polsce, i gdzie operatorzy sieci udoskonaliли proces wydawania warunków dla developerów, bazując na wieloletnich doświadczeniach.

Wszystkie rozważania bazują na informacjach przekazanych przez developerów pracujących na danych rynkach oraz na obowiązujących rozporządzeniach.

Jednocześnie zastrzegam, że nie miałem zamiaru dokonywać żadnej interpretacji prawnej cytowanych rozporządzeń. Dlatego też tam, gdzie to jest możliwe, odsyłam czytelnika do danych źródłowych, na podstawie których może pogłębić swoją wiedzę na wybrany temat.

Analizując rozwiązania obowiązujące na wybranych rynkach, warto się skoncentrować na czterech najbardziej newralgicznych kwestiach wynikających z procesu ubiegania się o warunki przyłączeniowe, które obecnie hamują rozwój energetyki wiatrowej w Polsce:

1. Rezerwowanie mocy przyłączeniowej czyli kolejka do punktu przyłączeniowego.
2. Opłata wstępna od developera dla operatora na etapie uzyskiwania warunków przyłączeniowych.
3. Przejrzystość procesu i publikowanie danych o dostępnych mocach w sieci.
4. Zapobieganie dezaktualizacji warunków technicznych w okresie od ich uzyskania do rozpoczęcia budowy elektrowni wiatrowej.

Najwnikliwiej przeanalizowałem sytuację we Francji, gdzie – mimo wielu działań podejmowanych w przeszłości zarówno przez polityków, jak i przez związki zawodowe EdF, starano się,

podobnie jak obecnie w Polsce, zahamować rozwój energetyki wiatrowej, a jednak dziś buduje się tam ok. 1000 MW elektrowni wiatrowych rocznie. Zachęcam również do przeczytania przykładów z Wielkiej Brytanii i Hiszpanii. Na końcu artykułu zamieściłem najciekawsze linki do dokumentów źródłowych.

FRANCJA

We Francji proces ten rozpoczyna się od wniosku złożonego przez developera do operatora systemu sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej (RTE lub spółka dystrybucyjna). Wniosek ten, w zależności od stopnia zaawansowania danego projektu, może być *podaniem o udzielenie informacji* lub zapytaniem o *projekt techniczny i finansowy (PTF)*.

RTE (podobnie operatorzy sieci dystrybucyjnej) we współpracy z EDF-GDF Sernice, po podpisaniu umowy o poufności, udostępnia developerom na swojej stronie internetowej następujące informacje:

- wolne moce przyłączeniowe w wybranych punktach bez uwzględniania projektów w kolejce (aktualizacja raz na rok),
- liczba projektów oczekujących w kolejce (aktualizacja co kwartał),
- liczba projektów, które w okresie ostatnich 6 mies. wystąpiły z podaniem o udzielenie informacji lub zapytaniem o PTF (aktualizacja co kwartał),
- moc przyłączeniowa teoretycznie dostępna (aktualizacja raz na rok).

Podanie o udzielenie informacji jest zazwyczaj składane, gdy projekt znajduje się na wstępnym etapie i developer pra-

gnie ocenić wykonalność swojego zamierzenia. Operator sieci udziela odpowiedzi na takie podanie w czasie **6 tyg.** w formie dokumentu zwanego *badaniem wykonalności*, który koncentruje się przede wszystkim na potencjalnych ograniczeniach mocy przesyłowej w sieci. Ta wstępna faza realizacji projektu jest opcjonalna.

Wniosek o ofertę techniczną oraz **PTF** składany jest przez developera z chwilą, gdy projekt wejdzie w fazę zaawansowaną z punktu widzenia technicznego i administracyjnego. Operator sieci udzieli odpowiedzi w czasie 3 mies. w formie dokumentu zwanego *badaniem szczegółowym*, zawierającego szacunkowe koszty przyłączenia ukończonej instalacji (koszty te obciążają developera). Badanie szczegółowe określa także **ramy czasowe** ukończenia prac związanych z przyłączeniem instalacji.

Po otrzymaniu oferty **PTF** od operatora sieci, developer ma **3 mies.** na jej przyjęcie. Oferta uważana jest za przyjętą po podpisaniu przez developera, odesłaniu do operatora sieci i wniesieniu opłaty w wysokości **10% przewidywanego kosztu przyłączenia**. Po otrzymaniu płatności operator sieci zawiera z developerem umowę przyłączenia, określającą pełny koszt przyłączenia oraz harmonogram wykonania prac przyłączeniowych.

Moc dostępna w sieci dzielona jest pomiędzy poszczególne wnioski o przyłączenie, zgodnie z kolejnością zgłoszeń. W związku z tym stworzono system *kolejki*, pozwalający na rozpatrzenie poszczególnych wniosków o przyłączenie.

Do kolejki trafiają jedynie projekty o wysokim prawdopodobieństwie realizacji. Operator sieci działa w oparciu o założenie, że istniejąca moc dostępna w sieci zostanie wykorzystana przez te projekty. Wejście do kolejki oznacza tymczasową rezerwację istniejącej, dostępnej mocy.

W przypadku projektów elektrowni wiatrowych, w celu wejścia do kolejki należy przedstawić operatorowi jeden z dokumentów:

- decyzję administracyjną zezwalającą na budowę farmy wiatrowej lub
- pozwolenie na budowę lub
- analizę wpływu na środowisko naturalne.

Jeśli brak jest jednego z tych dokumentów, projekt wejdzie do kolejki po otrzymaniu przez operatora sieci opisanej powyżej opłaty w wysokości **10% przewidywanych kosztów**.

Developer, jeśli uzna za stosowne, może opuścić kolejkę, zwracając operatorowi sieci moc w sieci zarezerwowaną przed zawarciem umowy przyłączeniowej.

Wyjście z kolejki dokonywane jest z inicjatywy developera i na mocy pisemnego powiadomienia wystosowanego do operatora sieci. Operator sieci może także usunąć developera z kolejki, jeśli nie otrzyma odpowiedzi na wystosowaną ofertę PTF oraz w terminie 3 mies., płatności 10% przewidywanych kosztów. Developer, wg własnego uznania, może

opuścić kolejkę po zawarciu umowy przyłączeniowej na mocy pisemnego powiadomienia lub z inicjatywy operatora sieci, jeśli planowana instalacja nie zostanie uruchomiona w terminie 2 lat od udostępnienia developerowi przez operatora sieci koniecznych robót przyłączeniowych w celu odebrania generowanej mocy.

W przypadku, gdy developer pragnie zmodyfikować projekt oczekujący w kolejce, musi złożyć wniosek do operatora sieci o przeprowadzenie nowego **badania szczegółowego**. Jeśli taka analiza uzupełniająca sugeruje, że istniejąca, dostępna moc jest wystarczająca do zaakceptowania proponowanych modyfikacji, developer zachowa miejsce w kolejce. Jeśli w wyniku analizy uzna, że istniejąca, dostępna moc nie wystarcza, aby zaakceptować zmiany, developer zachowa miejsce w kolejce dla **pierwotnie żądanej, istniejącej dostępnej mocy**. W przypadku, gdy developer pragnie kontynuować projekt z uwzględnieniem zmian i złoży wniosek o dodatkową moc, zajmie miejsce na końcu kolejki.

Wielka Brytania

Budując instalację wiatrową w Wielkiej Brytanii, należy przejść 2-etapową procedurę:

1. Operator sieci dystrybucyjnej (*Distribution Network Operator – DNO*) składa wniosek o pozwolenie na planowanie budowy przyłączenia elektrycznego. DNO zobowiązany jest do podjęcia

tego działania zgodnie z umową przyłączeniową do sieci, zawartą z developerem farmy wiatrowej.

2. Developer farmy wiatrowej składa wniosek o pozwolenie na planowanie budowy farmy wiatrowej.

Zgodnie z tym podejściem, głównym czynnikiem ryzyka dla developera jest osiągnięcie etapu 2. z pominięciem etapu 1. W celu uzyskania pozwolenia na planowanie farmy wiatrowej developer musi wydać znaczącą kwotę w ciągu 3 do 5 lat. Zważywszy na brak dostępnej mocy sieci w wielu częściach Wielkiej Brytanii i rosnącą konkurencję w sektorze energii wiatrowej, ryzykowne byłoby uzyskanie pozwolenia na planowanie farmy wiatrowej przed podpisaniem umowy o przyłączenie do sieci z DNO. Gdyby developer na tym etapie poprosił o przedstawienie oferty na przyłączenie do sieci, jest bardzo prawdopodobne, że DNO złożyłby ofertę zbyt drogą dla projektu, co mogłoby wynikać z potrzeby rozbudowy sieci. Innym ryzykiem jest czynnik czasu. Budowa farmy wiatrowej zostałaby prawdopodobnie opóźniona z powodu problemu z przyłączeniem do sieci.

W sytuacji idealnej, umowa o przyłączeniu do sieci powinna zostać zawarta z DNO przed ukończeniem etapu 2., a najlepiej jeszcze przed złożeniem podania w etapie 2. DNO ponosi wtedy odpowiedzialność za etap 1. DNO ma ustawowe

uprawnienia umożliwiające mu, jeśli jest to konieczne, zakup gruntów pod budowę linii przesyłowych.

Frustrację w branży wywołują spółki, które przechodzą etap 1., a następnie, przez bardzo długi okres nie podejmują dalszych działań. Takie postępowanie zajmuje moc sieci w planach DNO i może uniemożliwić przyłączenie innych realnych projektów.

W celu uzyskania przyłączenia do sieci developer musi złożyć podanie do operatora sieci dystrybucji (DNO, np. *Western Power Distribution*) o ofertę przyłączenia do sieci. Z kolei DNO żąda opłaty za złożenie oferty (**zazwyczaj ok. 10 tys. funtów**) i przedstawia ofertę w ciągu **90 dni**.

Po otrzymaniu oferty developer ma do 90 dni na jej zaakceptowanie lub odrzucenie. Po tym okresie oferta wygasa. W celu przyjęcia oferty zazwyczaj wymagane jest wniesienie opłaty w wysokości ok. 10% nakładów na przyłączenie do sieci.

Jednakże w pewnych przypadkach oferta zawiera powiadomienie, że jest to oferta **interaktywna**. Oznacza to, że co najmniej jeszcze jeden projekt otrzymał ofertę na przyłączenie do sieci, a realizacja tej oferty może mieć istotny wpływ na ofertę przedstawioną developerowi. Składając ofertę **interaktywną**, DNO zachowuje prawo do zmiany warunków oferty. W związku z tym złożenie oferty **interaktywnej** wywiera silną presję na developera, aby zaakceptował ją szybko, na długo przed upływem terminu 90 dni. Niedotrzymanie tego terminu może oznaczać, (A) – że projekt nie może być kontynuowany (jeśli wolna moc przyłączeniowa została przejęta przez inny projekt, który udzielił odpowiedzi zanim dany developer odpowiedział na swoją ofertę interaktywną), lub (B) – koszt przyłączenia do sieci został ponownie skalkulowany (podniesiony), ponieważ konieczna jest rozbudowa sieci w celu uwzględnienia wszystkich projektów, które otrzymały oferty interaktywne. Przed przedstawieniem oferty developer nie może przewidzieć, czy i kiedy stanie się ona interaktywna.

Metody płatności pozostałej kwoty 90% nakładów kapitałowych na przyłączenie uzależnione są od poszczególnych DNO. Obecnie niektóre są przedmiotem weryfikacji. Zazwyczaj DNO stara się przestrzegać harmonogramów w oparciu o określone w umowach daty przyłączenia i wystawia developerom faktury w miarę postępów prac i zakupu wyposażenia.

Hiszpania

Hiszpańskie doświadczenia związane z procedurami przyłączenia stanowią doskonały przykład, jak pełna przejrzystość procesu podnosi, w sposób zasadniczy, bezpieczeństwo i przewidywalność stosunków pomiędzy operatorem systemu sieci a stronami zainteresowanymi

mi przyłączeniem się do sieci. Pełna przejrzystość stwarza także klimat sprzyjający inwestycjom w sektorze.

REE – operator sieci przesyłowej i DSO muszą odpowiedzieć na wnioski o dostęp i przyłączenie do sieci w ciągu **2,5 mies.** oraz podać maksymalną moc przyłączeniową w wybranych punkcie przyłączenia, a także warunki przyłączenia, np. wybudowanie nowych linii i konieczną rozbudowę istniejących linii i podstacji. Odpowiedzi REE są publikowane, jednakże pewne poufne dane utrzymywane pozostają w tajemnicy. Po otrzymaniu odpowiedzi inwestor może rozpocząć procedurę przyłączenia, która wymaga przedstawienia badania wpływu farmy na system energetyczny oraz wpłacenia depozytu w wysokości **20% szacowanego kosztu koniecznej modernizacji sieci** (dotyczy to jedynie sieci przesyłowej), w celu zagwarantowania zdolności kredytowej inwestora. Ponadto inwestor zobowiązany jest przedstawić wniosek o przyłączenie odpowiednim podmiotom odpowiedzialnym za przesył lub DSO. REE zostanie poinformowany przez DSO, jeśli dane przyłączenie oznacza istotne obciążenie systemu przesyłu (ponad 50 MW), REE przedstawi z kolei swoją opinię na temat wniosku, a w razie potrzeby wprowadzi ograniczenia. Inwestor zobowiązany jest dołączyć do wniosku podstawowe dane projektowe oraz harmonogram realizacji projektu.

Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, inwestor i właściciel punktu przyłączenia (jednostka przesyłowa lub dystrybucyjna) podpisują techniczną umowę dostępu, określającą wszystkie wymagania techniczne. Należy poinformować REE o zawarciu takiej umowy.

Region Andalucia jest doskonałym przykładem funkcjonowania tego procesu. Po zatwierdzeniu parametrów technicznych i określeniu mocy w punkcie przyłączenia, oferty inwestycyjne zostają przedstawione władzom regionu Andalucia, które wybierają najlepszą ofertę wg ustalonych kryteriów finansowo-technicznych. Następnie ofercie tej zostaje przydzielona moc przyłączeniowa. W tym procesie nie ma kolejek, a inwestorzy wybierani są w zależności od tego, jak realizują obowiązki i kto spełnia wszystkie wymagania techniczne i finansowe. Techniczny kontrakt dostępu jest następnie podpisywany pomiędzy wybranym inwestorem a jednostką przesyłową lub dystrybucyjną.

Wśród kryteriów stosowanych przy wyborze inwestora znajdują się takie czynniki, jak to, czy jest to inwestycja związana ze źródłami odnawialnymi, rozpatrywany plan przyłączenia, uzyskanie pozwoleń administracyjnych, siła wiatru w danej lokalizacji, szacowana moc produkcji, rozpatrywana technologia i planowane finansowanie projektu.

Wnioski i lekcja dla Polski

1. Polsce jest ponad 2500 MW w wydanych warunkach przyłączeniowych dla elektrowni wiatrowych, z czego znacząca część to warunki techniczne, które w bardzo atrakcyjnych lokalizacjach były *przedłużane* bez żadnych

konsekwencji dla inwestorów prywatnych, nastawionych w głównej mierze na spekulowanie prawami do projektu. Należałoby zaprzestać przedłużania warunków technicznych po 2 latach od ich wydania i albo zmusić inwestora do zapłaty wadium – np. 10% kosztów inwestycji przyłączeniowej wg zaktualizowanych danych technicznych dotyczących stanu sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej – albo ogłosić przetarg na dostępną moc przyłączeniową, tak jak to się dzieje w innych państwach.

2. Operatorzy, po podpisaniu drogą elektroniczną umowy o poufności z potencjalnymi zgłaszającymi się developerami (patrz przykład Francji), powinni udostępnić dane na temat wolnych mocy przyłączeniowych w systemie dystrybucyjnym i przesyłowym, a także podać informację, kiedy wygasają wydane warunki w danym punkcie przyłączeniowym. W ten sposób wszyscy potencjalni developerzy mogliby ocenić swoje szanse już na wstępnym etapie rozwoju projektu, zanim przystąpią do skomplikowanego i drogiego procesu sporządzania ekspertyzy wpływu na KSE lub przetargu na dostępne moce. W znaczący sposób rozwiązałoby to problem *kolejki* i przyciągnęło tylko wiarygodnych finansowo inwestorów. Pozwoliłoby też TSO i DSO zminimalizować ryzyko finansowe i taryfowe związane z budową elektrowni wiatrowych na ich terenie.
3. Dyscyplina zaproponowana (jak wyżej) w punkcie 1. po wygaśnięciu 2-letniego okresu ważności wydanych warunków technicznych pomogłaby w znaczący sposób aktualizować TSO lub DSO ich dane na temat realnych

możliwości przyłączeniowych w związku z inwestycjami odtworzeniowymi i innymi, które mogą mieć wpływ na przyłączenie tej samej elektrowni wiatrowej po upływie 2 lat. Pozwoliłoby to na uniknięcie sytuacji, jaka istniała teraz na Pomorzu, gdzie z jednej strony obowiązują warunki przyłączeniowe wydane dla wielu farm z lat 2000–2002, a z drugiej zmusza się wiarygodnych inwestorów do sporządzania analiz i ekspertyz w oparciu o wirtualne 8000 MW elektrowni wiatrowych pracujących w systemie. Nikt na tym nie wygrywa, oprócz lokalnych spekulantów, bezkarnie blokujących rozwój sieci i energetyki wiatrowej.

4. Developerzy powinni mieć możliwość uzyskiwania większej ilości informacji na temat tego, co się dzieje z procesem uzyskiwania warunków przyłączeniowych bez zasłaniania się tajemnicami o sieci. W innych państwach kontakty te są bardzo dobrze uregulowane i jedynie w trudnych sytuacjach technicznych – brak mocy przyłączeniowych – procedura jest bardziej skomplikowana. Zakłady energetyczne powinny odnaleźć w tym procesie szanse dla własnego rozwoju i werbować jak największą liczbę developerów do rozbudowy swoich sieci i ulepszenia pracy systemu dystrybucyjnego i przesyłowego. Na tym polega ich rola.

Linki

1. Reseau de Transport d'electricite: <http://www.rte-france.com>
2. National Grid UK: <http://www.nationalgrid.com/uk/electricity>
3. Red Electrica de Espana: <http://www.ree.es>

II doroczna konferencja *Rynek energetyki wiatrowej w Polsce*

W dniach 20–21 marca 2007 r. w Warszawie odbyła się II doroczna konferencja *Rynek energetyki wiatrowej w Polsce*, zorganizowana przez Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej.

Patronat honorowy nad konferencją objął minister gospodarki Piotr Grzegorz Woźniak. Wśród zaproszonych gości byli m.in. Krzysztof Tchórzewski, sekretarz stanu w Ministerstwie Gospodarki, Janusz Mikula, podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, Zbigniew Kamieński, dyrektor w Departamencie Bezpieczeństwa Energetycznego w Ministerstwie Gospodarki, Wiesław Wójcik, wiceprezes Urzędu Regulacji Energetyki, Beatriz Yordi, ekspert w Dziale Polityki Regulacji i Promocji Odnawialnej Energii (Dyrektoriat Generalny ds. Energii i Transportu

Komisji Europejskiej) oraz Bruce Douglas, dyrektor Europejskiego Stowarzyszenia Energetyki Wiatrowej.

W spotkaniu wzięło udział ponad 250 uczestników – przedstawicieli sektora energetyki wiatrowej – developerów, inwestorów, producentów, samorządowców, przedstawicieli spółek dystrybucyjnych zarówno z Polski, jak i z zagranicy. Tak znaczne zainteresowanie konferencją świadczy o tym, iż rozwój energetyki wiatrowej w Polsce nie jest już celem wąskiej grupy jej zwolenników, a energetyka odnawialna, w tym wiatrowa, stała się nieodłącznym elementem rynku energii w Polsce.

W trakcie 2-dniowego spotkania dyskutowano na temat aktualnego stanu, perspektyw oraz barier rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce. Podczas konferencji